

# Suma strat wojennych przekracza 6 bilionów złotych

3 września 2022

Straty Polski w wyniku rozpętanej przez Niemców wojny to 6 bilionów 220 mld 609 mln złotych – czytamy w opublikowanym w czwartek raporcie o stratach podczas II wojny światowej. Roszczenia odszkodowawcze Polski wobec Niemiec nie wygasły i nie uległy przedawnieniu – zaznaczają autorzy raportu.

„Raport o stratach poniesionych przez Polskę w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej” składa się z trzech obszernych tomów, które stanowią podsumowanie pięciu lat prac posłów tworzących Zespół ds. Oszacowania Wysokości Odszkodowań Należnych Polsce od Niemiec za Szkody Wyrządzone w trakcie II Wojny Światowej oraz powołany przez premiera Mateusza Morawieckiego w grudniu 2021 r. Instytut Strat Wojennych im. Jana Karskiego.

Pierwszy tom zawiera opracowanie podsumowujące prace nad oszacowaniem strat poniesionych przez Polskę z winy okupantów niemieckich. Kolejne dwa zawierają listę miejsc zbrodni popełnionych przez Niemców w latach 1939-1944 oraz bardzo obszerną dokumentację fotograficzną, obrazującą zbrodnie popełniane na obywatelach polskich.

We wprowadzeniu do raportu poseł Arkadiusz Mularczyk, przewodniczący Rady Instytutu im. Karskiego, przypomina, że decyzja o wypłacie przez pokonane Niemcy odszkodowań za popełnione zbrodnie ma swoją podstawę m.in. w decyzjach konferencji poczdamskiej z 1945 r., które nie zostały dotrzymane. „Do dzisiaj Rzeczpospolita Polska nie uzyskała kwoty reparacji wojennych przyznanych decyzją wielkich mocarstw w Poczdamie, ani tym bardziej odszkodowań adekwatnych do poniesionych strat wojennych i zniszczeń okupacyjnych” – podkreśla poseł.

Wstęp zawiera także podsumowanie głównych tez raportu, m.in. tabelę podsumowującą wartość strat Polski poniesionych w wyniku działań III Rzeszy Niemieckiej. „Zsumowanie wszystkich wartości cząstkowych daje ogólną kwotę strat Polski w wysokości 6 220 609 mln złotych, czyli sześć bilionów dwieście dwadzieścia miliardów sześćset dziewięć milionów złotych” – zaznaczają autorzy raportu. Kwota ta to ok. 1,3 bln euro lub ponad 1,5 bln dolarów.

Pierwszy rozdział zawiera krótki zarys niemieckiej polityki wobec obszaru Generalnego Gubernatorstwa oraz ziem wcielonych bezpośrednio do Rzeszy. „Całą niemiecką okupację Polski znaczyły przemoc i zbrodnie” – piszą autorzy. Częścią raportu są również krótkie opisy poszczególnych zbrodni popełnionych przez siły niemieckie, wśród nich zbrodni piasnickiej i rzezi Woli.

Demograf historyczny dr hab. Konrad Wnęk z Uniwersytetu Jagiellońskiego, autor rozdziału poświęconego stratom demograficznym, zauważa, że wciąż nie posiadamy dokładnych danych dotyczących liczby poległych i pomordowanych w latach 1939-1945. Najdokładniejsze dostępne szacunki mówią o 5 219 053 osobach, które poniosły śmierć w wyniku działań Niemiec. Szczególnym celem okupantów była polska inteligencja. Straty wśród wykładowców akademickich sięgnęły ponad 20 procent.

Dr hab. Wnęk analizuje też utracony potencjał demograficzny, który według jego badań sięga 11 milionów osób, które się nie urodziły, bowiem ich potencjalni przodkowie ponieśli śmierć lub zostali zmuszeni do emigracji z ziem polskich. Polska straciła także obywateli nienarodzonych w wyniku antynatalistycznej polityki okupantów.

„Skutki demograficzne II wojny światowej i pięciu lat niemieckiej okupacji były i nadal pozostają istotną przeszkodą w rozwoju gospodarczym Polski, i to mimo upływu wielu lat od ich zakończenia” – podsumowuje autor.

Inny aspekt dramatu polskiej ludności analizują ekonometrycy, dr hab. Paweł Baranowski i prof. Jan Jacek Sztaudynger z Uniwersytetu Łódzkiego. Dokonana przez nich ekonomiczna wycena skali poniesionych przez Polskę strat ludzkich opiera się na szacunkach utraconych dochodów ofiar wojny, a także utraconych dochodów inwalidów, robotników przymusowych i dzieci poddanych germanizacji. Przyjęte przez autorów założenia nie uwzględniają wielu czynników spowodowanych brakiem danych statystycznych, ale mimo to uznawane przez nich za „umiarkowane” szacunki sprawiają, że poniesione koszty utraty 5,2 mln obywateli należy wycenić na niemal 4,8 biliona złotych, a zatem stanowią one największą część całości polskich strat wojennych.

Czwarty rozdział raportu jest – dokonana przez dr. hab. Mieczysława Przysiębę, specjalistę ds. wycen nieruchomości – syntezą 11 analiz podsumowujących straty majątkowe. Grabież oraz celowe niszczenie polskich miast, wsi, fabryk, lasów i mienia ruchomego można wycenić na około 800 miliardów złotych.

Jedną z największych zbrodni popełnionych w latach 1939-1945 r. była celowa grabież i destrukcja dzieł polskiej kultury. Historyk gospodarki prof. Mirosław Kłusek i prawnik dr Tomasz Luterek oceniają, że celem tych działań było uczynienie z Polaków „narodu parobków”, pozbawionego własnego życia kulturalnego. Całość strat w dobrach kultury sięga kwoty 1,2 biliona złotych.

W rozdziałach szóstym i siódmym autorzy przybliżają mechanizm grabieży polskiego sektora finansowego, służącego maszyni wojennej III Rzeszy. Szczególną rolę w tym systemie wyzysku stanowił Bank Emisyjny w Polsce. Zrozumienie metody wyzysku społeczeństwa w okupowanym kraju ułatwia przedstawiony przez autora schemat kontrolowanego przez Niemców obiegu środków finansowych. Skala polskich strat sięga w tym wypadku kwoty niemal pół biliona złotych.

Uzupełnieniem tej analizy są szacunki luki w Produkcie

Krajowym Brutto spowodowanej wojną i okupacją. W rozdziale ósmym dr Paweł Pońsko, ekonomista z Uniwersytetu Calgary, zwraca uwagę, że „okupant, który niszczy zasoby służące do generowania dobrobytu – morduje ludzi, przejmuje własność nad kapitałem i wynagrodzenie za jego wykorzystanie, ogranicza funkcjonowanie rynku, czy wreszcie uniemożliwia akumulację kapitału ludzkiego przez zamykanie szkół – niszczy strumień wartości dodanej represjonowanego społeczeństwa”. Dr Pońsko dodaje, że ten sposób szacowania skali tej formy grabieży sprawia, że niemożliwe jest uwzględnienie tych elementów polskiej gospodarki, które nie zostały zniszczone, ale znalazły się pod całkowitą kontrolą Niemców i służyły ich celom.

W rozdziale podsumowującym autorzy przedstawiają różne sposoby waloryzacji skali strat, a więc ich przeliczenia na współczesną wartość dolara lub wartość PKB na głowę. Dla ułatwienia zrozumienia tej operacji podają przykład: „W przypadku waloryzacji PKB – skoro III Rzesza Niemiecka zagrabiła 23-krotność produkcji naszego kraju w 1938 r., to Republika Federalna Niemiec przy zastosowaniu tej metody waloryzacji winna zwrócić Polsce 23-krotność dzisiejszej rocznej produkcji krajowej brutto naszego państwa”.

W aneksach do pierwszego tomu raportu zawarto m.in. krótki zarys historii sowieckiej okupacji, zbrodni dokonywanych przez partyzantkę sowiecką oraz zbrodni górnośląskiej i masowej grabieży dokonywanej przez okupantów sowieckich na ziemiach odzyskanych w pierwszych miesiącach po tzw. wyzwoleniu. Autorzy raportu opublikowali również skrót opinii prawnej przygotowanej dla Biura Analiz Sejmowych, które uzasadnia konieczność ubiegania się o zadośćuczynienie. „Zasadne jest twierdzenie, że Rzeczypospolitej Polskiej przysługują wobec Republiki Federalnej Niemiec roszczenia odszkodowawcze, a twierdzenie, że roszczenia te wygasły lub uległy przedawnieniu, jest nieuzasadnione” – czytamy w opinii dr. hab. Roberta Jastrzębskiego z 6 września 2017 r.

Autorstwo: Michał Szukała  
Źródło: [NaukawPolsce.PAP.pl](http://NaukawPolsce.PAP.pl)